

Regeringens proposition

2001/02:113

Fortsatt giltighet av lagen om försöksverksamhet Prop.
avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i 2001/02:113
vissa tvister

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 14 mars 2002

Göran Persson

Britta Lejon
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att giltighetstiden för lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister förlängs till utgången av år 2004.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Gällande ordning.....	5
5	Överväganden och förslag	6
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002.....	8

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2001/02:113

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.

2 Förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister

Prop. 2001/02:113

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister att ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 december 1997 och gäller till utgången av *november* månad 2002.

Lagen tillämpas även på ärenden i vilka Konsumentombudsmannen beslutat om sitt biträde före utgången av *november* månad 2002.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 1 december 1997 och gäller till utgången av *december* månad 2004.

Lagen tillämpas även på ärenden i vilka Konsumentombudsmannen beslutat om sitt biträde före utgången av *december* månad 2004.

Lagen (1997:379) om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister (försökslagen) trädde i kraft den 1 december 1997 och är tidsbegränsad till utgången av november 2002 (prop. 1996/97:104, bet. 1996/97:LU21, rskr. 1996/97:259). Försökslagen tillämpas på tvister mellan konsumenter och näringsidkare, och innebär att Konsumentombudsmannen (KO) har möjlighet att företräda konsumenten som ombud vid allmän domstol och kronofogdemyndighet. Försöksverksamheten är begränsad till tvister som gäller finansiella tjänster.

Den parlamentariska kommitté som i januari 1999 fick i uppdrag att se över konsumentpolitikens mål och inriktning (Fi1999:01, dir. 1999:1) hade även till uppgift att utvärdera om försökslagen skulle permanentas samt analysera om KO:s roll kan vidareutvecklas genom möjligheten att ge biträde åt enskilda även på andra områden än finansiella tjänster. Kommittén genomförde emellertid inte någon sådan utvärdering utan anförde i sitt slutbetänkande *Starka konsumenter i en gränslös värld* (SOU 2000:29) att KO endast biträtt enskilda konsumenter i ett fåtal tvister och att det var för tidigt att utvärdera om försökslagen borde förlängas eller permanentas (se betänkandet s. 411–415). Betänkandet har varit föremål för remissbehandling. En sammanställning av remissvaren finns tillgänglig i Justitiedepartementet (Ju2001/68). I lagstiftningsärendet har vidare kompletterade synpunkter inhämtats från Konsumentverket.

Lagrådet

Regeringens lagförslag innebär endast att giltighetstiden för försökslagen förlängs. Lagförslaget är lagtekniskt sett av enkel beskaffenhet. Regeringen anser därför att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Gällande ordning

Försökslagen tillämpas på tvister mellan konsumenter och näringsidkare, och innebär att Konsumentombudsmannen (KO) har möjlighet att företräda konsumenten som ombud vid allmän domstol och kronofogdemyndighet. Försöksverksamheten är begränsad till tvister som gäller finansiella tjänster. En förutsättning för lagens tillämpning är att tvisten är av betydelse för rättstillämpningen eller om det annars finns särskilda skäl för det. Exempel på sådana skäl är att tvisten är av betydelse för en större grupp konsumenter. Syftet med lagen är således att främja prejudikatbildningen på konsumentområdet (se prop. 1996/97:104 s. 15 och 26).

Enligt uppgift från Konsumentverket prövade KO 1998 21 ansökningar om biträde enligt försökslagen. Ett av dessa ärenden ledde till att konsumenten, sedan KO fått konsumentens fullmakt att vara ombud i ärendet, fick gottgörelse. Övriga ansökningar avslogs med

hänsyn till att de inte avsåg någon principiell fråga eller någon fråga som hade betydelse för många konsumenter. De flesta av dessa ansökningar rörde frågor som redan prövats av Högsta domstolen, främst s.k. falska annuitetslån.

År 1999 prövade KO 15 ansökningar om biträde. Endast en av dessa resulterade i att KO beslutade att biträda konsumenten. Tvisten rörde en fastställelsetalan angående preskription av försäkringsanspråk. I de övriga 14 fallen beslutade KO att det inte fanns tillräckliga skäl att lämna biträde i tvisten.

Under tiden 2000–2001 prövade KO 48 ansökningar. I sex ärenden beslutade KO att biträda konsumenten. Ett av dessa, som alltjämt pågår, gäller en tvist som rör felaktig kreditregistrering. I två av ärendena träffades förlikning mellan konsumenten och näringsidkaren. Det ena av dessa ärenden rörde en tvist om obehöriga penninguttag över Internet och det andra en tvist om rätten att disponera medel som banken av misstag betalat ut. De tre övriga ärendena avskrevs efter det att näringsidkaren efter skriftväxling medgivit konsumentens krav. De övriga 42 ansökningarna avslogs. Den vanligaste anledningen till avslagsbeslut har varit att tvisten har ansetts sakna betydelse för rättstillämpningen på konsumentområdet.

5 Överväganden och förslag

Regeringens förslag: Försökslagens giltighetstid förlängs till utgången av år 2004.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen 1996/97:104 Medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister gjorde regeringen bedömningen att antalet ärenden som inom ramen för försöksverksamheten skulle komma att prövas per år skulle bli relativt lågt. Regeringen ansåg att det därför fanns anledning att ha en förhållandevis lång försöksperiod (se s. 11–13). När Konsumentpolitiska kommittén två år senare fick i uppdrag att göra en utvärdering av försökslagen, gjordes bedömningen att det var för tidigt att göra någon utvärdering. Enligt kommittén hade KO vid den tidpunkten biträtt enskilda konsumenter i relativt få tvister. Kommittén genomförde därför inte någon utvärdering. Vid remissbehandlingen av kommitténs betänkande anförde Konsumentverket att man ansåg att erfarenheterna av försöksverksamheten var alltför begränsade för att ligga till grund för en permanentning av KO-biträde i finansiella tvister. Näringslivets Delegation för marknadsrätt och Svensk Handel delade också kommitténs bedömning. Konsumentverket/KO har i februari 2002 uttalat att det är angeläget att en utvärdering görs av lagen innan slutlig ställning tas i frågan om verksamheten skall permanentas eller helt upphöra. Att några prejudikat till följd av försökslagen inte kommit till stånd beror enligt verket främst på att motparterna varit mycket villiga att ingå förlikning när KO har tagit sig an ärendena.

Försöksverksamheten har nu pågått i drygt fyra år. Regeringen anser att det fortfarande saknas tillräckligt underlag för att kunna genomföra en

välgrundad utvärdering av verksamheten. För att få möjlighet att samla erfarenheter från fler ärenden, bör lagens giltighetstid förlängas. Den kommande utvärderingen bör genomföras under den förlängda försöksperioden. Det finns i det sammanhanget även anledning att analysera huruvida KO:s rätt att biträda enskilda konsumenter bör utvidgas till att gälla även andra tvister än sådana som rör finansiella tjänster.

Den föreslagna lagändringen medför inte några beaktansvärda kostnadseffekter för det allmänna och ryms därför inom ramen för befintliga anslag.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 14 mars 2002

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, von Sydow, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Lejon, Lövdén, Ringholm, Bodström, Karlsson, Sommestad

Föredragande: statsrådet Lejon

Regeringen beslutar proposition 2001/02:113 Fortsatt giltighet av lagen om försöksverksamhet avseende medverkan av Konsumentombudsmannen i vissa tvister.